

Andrea Mackovjaková

Španielske konštrukcie s doplnkom a ich náprotivky v češtine a slovenčine

Posudek vedoucí bakalářské práce

Andrea Mackovjaková si ke svému zkoumání zvolila téma z oblasti syntaxe, a to konkrétně problematiku španělského doplňku a jeho českých a slovenských protějšků. Rozhodně se nejedná o téma jednoduché. Přístup lingvistů k tomuto větnému členu není jednotný a rozdíly přitom nenacházíme jen v pojetí španělském vs. slovanském, ale i mezi češtinou a slovenštinou, jak ostatně autorka sama v úvodních kapitolách výstižně shrnuje. Doplněk je dále možné charakterizovat jako větný člen „problematický“, který se do určité míry překrývá nejen příslovečným určením způsobu, jmenným přísudkem, ale jeho vymezení je komplikované i ve vztahu k polopredikačním konstrukcím s infinitivem nebo gerundiem, polosponovým slovesům i kauzativním konstrukcím. Je dále vhodné upozornit na to, že autorka si toto téma vybrala již ve druhém ročníku, tj. v době, kdy za sebou ještě neměla kurz zaměřený na španělskou syntax. Navzdory všem úskalím, s nimiž bylo třeba se při psaní vyrovnat, se zde setkáváme s textem, který je možné bez rozpaků označit za výborný a svou úrovní převyšující to, co se očekává od studenta bakalářského cyklu. Ve svém posudku se postupně vyjádřím k jednotlivým částem práce, hned úvodem však musím konstatovat, že po obsahové ani formální stránce není textu prakticky co vytknout.

Autorka se drží tradičního úzu, kdy nejprve popisuje téma z teoretické stránky, následně přistupuje ke korpusové analýze. V úvodních kapitolách se věnuje chápání doplňku ve všech zkoumaných jazycích. Na tomto místě bych chtěla vyzdvihnout zejména velkou přehlednost a soudržnost úvodních kapitol. Autorce se s obtížným tématem podařilo vyrovnat obdivuhodným způsobem, jasně definuje základní problémy, které jsou s jeho zkoumáním spjaty, a zároveň vždy jasně konstatuje, k jakému řešení se sama přiklání.

Rozsah úvodních kapitol (str. 8–24) se vzhledem k tomu, že se jedná o práci bakalářskou, jeví jako naprosto přiměřený, zároveň je obdivuhodné, že se na relativně malém prostoru autorce podařilo takto komplexní tematiku postihnout bez nemístného zjednodušování a přehledně čtenáře seznámit se vším, co je následně důležité pro část praktickou.

Kladně bych se chtěla vyjádřit dále ke způsobu práce se sekundární literaturou. Autorka si dle mého názoru dobře zvolila základní díla, o něž svůj výklad opírá, a názor jednotlivých autorů se jí daří vhodně propojovat a doplňovat.

V neposlední řadě je výborné, že češtinu a slovenštinu nechápe jako jakýsi jeden celek, jak tomu u prací věnujících se oběma těmto jazykům v kontrastu se španělštinou někdy bývá, ale všímá si také rozdílů ve vnímání zkoumané materie v tradici slovenské a české. V tomto přístupu pokračuje i v části praktické, a daří se jí tak vytvořit kontrastivní analýzu napříč všemi třemi jazyky.

V praktické části se autorka věnuje zkoumání českých a slovenských překladů španělských konstrukcí s doplňkem na paralelních korpusech *InterCorp* a *par-skes-2.0*. Metodologie analýz je promyšlená, autorka dobře volí slovesa, jejichž doplňky následně zkoumá. Její analýzy bezrozporně ukazují, že sémantika slovesa, které je rozvíjeno doplňkem, má významný vliv jednak na volbu adjektiva, které stojí ve funkci doplňku, jednak na překlady do češtiny a slovenštiny. Celá praktická část je přehledná, velmi oceňuji její formální stránku, která čtenáři usnadňuje orientaci v dílčích analýzách i porovnání mezi češtinou a slovenštinou.

Autorka se důsledně drží chápání doplňku, jež definuje v části teoretické, což vede k tomu, že konstrukce, které bychom z hlediska češtiny a slovenštiny mohli chápat jako do značné míry analogické, klasifikuje někdy pro každý jazyk jiným způsobem. Konkrétně se jedná o konstrukce se slovesy typu *zdat se / zdat' sa*, která jsou ve slovenské tradici chápána jako sponová, a konstrukce s předložkovými pády substantiv (*vrátil se v dobré náladě / vrátil sa v dobrej nalade*), které čeština chápe jako příslovečné určení způsobu, zatímco autorkou konzultované slovenské příručky se přiklánějí k jejich interpretaci jako doplňku. Na tomto místě bych se autorky chtěla zeptat, zda nezvažovala i možnost přiklonit se pro češtinu i slovenštinu k principu jednotnému. Jaké výhody a nevýhody vidí v přístupu, kdy se při klasifikacích přísně drží tradice dané pro každý jazyk?

Další otázkou k obhajobě, která se zde nabízí, je pojetí konstrukcí typu *vrátil se v dobré náladě*. Pokud by se autorka musela přiklonit k jedné z variant, chápala by je spíše jako doplněk, nebo jako příslovečné určení způsobu? Pokud bychom se přiklonili ke druhé variantě, kde by potom podle autorky byla hranice mezi doplňkem a příslovečným určením způsobu?

Vzhledem k tomu, že autorka místy porovnává také adjektiva ve funkci doplňku, která se objevují na *InterCorpu* a na *par-skes-2.0*, nabízí se otázka, kolik děl z celkového počtu se v obou korpusech překrývá. S ohledem na to, že autorka vždy pracuje s náhodně promíchaným vzorkem, není v zásadě problematické, pokud se některá díla v obou korpusech opakují, bylo by ale zajímavé vědět, kolik těchto děl je a kolik se jich naopak objevuje jen v jednom z konzultovaných korpusů.

Závěrečnou kapitolu považuji za výbornou ukázkou toho, jak je možné výstižně shrnout dílčí zkoumání, doplnit ho o nové postřehy a poskytnout čtenáři komplexní syntézu všeho podstatného, co bylo v rámci analýz zjištěno. Navzdory tomu, o jak široké téma se zde jedná (je nepochybné, že by svou komplexností vydalo i na práci disertační), odnáším si z textu i díky velmi zdařilému závěru jako čtenář dojem ucelenosti.

Osobně dále považuji za překvapující relativně vysokou frekvenci překladů prostřednictvím doplňku v češtině i ve slovenštině, již analýzy dokládají. Očekávala autorka tyto výsledky? A může zde hrát roli i to, že pracovala s beletristickými texty? Považuje osobně doplněk za podobně vitální také v mluveném jazyce?

Jak již bylo naznačeno výše, také po formální je práce připravena pečlivě, nacházím pouze drobné překlepy v používání *rayi* v příkladech z korpusu (u přímé řeči by se mělo skutečně jedna o *rayu* —, nikoli pomlčku -, a tato by neměla být od následujícího slova oddělena mezerou).

Jako celek hodnotím práci jako vospělou, velmi zdařilou a svým obsahem, přehledností i nadhledem, s nímž je o tématu autorka schopna pojednat, jako jednoznačně nadprůměrnou. Doporučuji ji k obhajobě a předběžně navrhuji hodnocení *výborně*.

V Praze 23. května 2023

PhDr. Dana Kratochvílová, Ph.D.